

Mezhep, Tarikat, Cemaat İslam'la Özdeş Değildir

Günümüzde Müslümanların en temel sorunlarından birisi, din temelli guruplaşmalar, hizipleşmelerdir. Kur'an, "hepiniz birden Allah'ın ipine sınımsız sarılın" derken, Hz. Muhammed, mü'minlerin kardeş olduklarını belirirken, Müslümanlar, maalesef din anlayışları yüzünden gittikçe daha da küçük guruplara ayrılmaktadırlar.

Kur'an, asırlar öncesinden Müslümanları şöyle uyarmaktadır: "Dinlerini paramparça eden, her gurubun kendi sahip olduğu ile övündüğü kimseler gibi olmayın." (30/32). Bu ve benzeri uyarılara rağmen, on dört asırlık süreçte, yüzlerce, binlerce mezhep, tarikat cemaat ortaya çıkmıştır. Bunların önemli bir kısmı, tarihin karanlıklarında kaybolup giderken; çok azı, değişerek, dönüşerek günümüze ulaşmayı başarmıştır.

Sorun, birtakım farklı gurupların ortaya çıkması değildir. Guruplaşmalar, insanın sosyal bir varlık oluşunun doğal sonuçlarıdır. Hatta, durumun bir zenginlik belirtisi olduğunu bile söyleyebiliriz. Şöyle ki, guruplar, iyi niyetle, iyilik, güzellik ve doğruluk yolunda birbirleri ile yarışılırsa, farklılıklar elbette zenginlik olur. Ancak, günümüzde farklı mezhep, tarikat ve cemaatlerin din anlayışları, temel İslam ortak paydası görmezlikten gelinerek oluşturulmaktadır. Bu durumda, gurupların din anlayışları, görme özüllülerin fil tanımlarına benzemektedir. Herkes, sadece kendi görüşünün tek doğru olduğunu ileri sürebilmektedir. Her dini topluluk, kendisinin "kurtuluşa eren fırka" olduğunu iddia edebilmektedir. Kısacası, her topluluk, kendi din anlayışını İslam ile özdeşleştirme yoluna gitmektedir. Sonuçta, Müslümanlar birbirlerini anlamaya, medeniyet yolunda yarışmaya çalışacakları yerde, birbirleri ile uğraşarak enerjilerini tüketmektedirler. İslam dünyasında yaşanan trajedinin, az gelişmişliğin arka planında, çarpık din anlayışının yattığını söylersek, pek de abartmış sayılmayız.

Bizler, İslam'ı hazır bulduk. Belki de o yüzden, neyin gelenek, neyin din olduğunu pek sorgulamak ihtiyacı hissetmiyoruz. Çoğu zaman, din, geleneğin gölgesinde kalıyor. Gelenek din haline geldiği zaman da, din işlevini yitirmeye başlıyor. Dinin işlevini yitirmesi, sürecin tersine işlemesi gibi bir tablo çıkartıyor karşımıza. Bu defa din, birleştirmek yerine ayırıştırmaya; özgürleştirmek yerine, özgürlük karşıtı duruşları meşrulaştırmaya başlıyor. Din, en temelde insanca yaşayabilmenin temel ortak paydasını insanlara kazandırmak yerine, insan onuru ile bağdaşmayan bir Müslümanın küfürle itham edilmesi gibi, hatta hayatına kastedilmesi gibi olumsuz sonuçlar doğurabiliyor.

Bu konudaki en ciddi açmaz, İslam'ın Kur'an ve Hz. Peygamber'in örnek uygulamaları yerine, mezhep, tarikat ve cemaat üzerinden öğrenilmesi, anlaşılması ve yaşanmaya çalışılmasından kaynaklanmaktadır. Dinin geleneğin gölgesinde kalması, ya da geleneğin din haline gelmesi bu gidişin doğal bir sonucu olmaktadır. O zaman da, ne namaz insanı kötülüklerden uzak tutuyor, ne oruç sorumluluk bilincini geliştiriyor, ne de zekat, Müslümana zekat verecek hale gelmesi gerektiği yolunda bir mesaj veriyor. Daha da kötüsü, din birleştirmek, bütünleştirmek yerine, ayırıştırmaya başlıyor. Daha doğru bir ifadeyle çarpık din anlayışı, ayrılıkçı duruşların din üzerinden kendisini meşrulaştırmasına yardımcı oluyor.

Hz. Muhammed'in sağlığında, ne mezhep, ne tarikat, ne de cemaat vardı. Bu zikrettiğimiz oluşumlar, Hz. Peygamber'in vefatından çok sonraları ortaya çıkan beşeri oluşumlardır. Daha açık bir ifadeyle, mezhep, tarikat ve cemaat hiçbir şekilde İslam ile özdeşleştirilemez.

Bir kimsenin Müslüman olması için herhangi bir mezhebe, cemaate, tarikata bağlı olması gerekmez. Ne demek istediğimizi daha iyi anlatabilmek için, bilinen bir örnek üzerinden konuyu işleyelim: Ömer b. Hattab, Hz. Muhammed'i öldürmek üzere yola çıkar. Onun niyetini öğrenen birisi, zaman kazanmak ve Hz. Muhammed'i haberdar etmek için ona, kız kardeşinin ve eniştesinin de Müslüman olduğunu söyler. Öfkeyle onların evine giden Ömer, orada Kur'an'la tanışır. Kaynaklar bize, Ömer'in Ta-Ha suresinin ilk ayetlerini okuduğunu söyler. Yüce Yaraticı bu ayetlerde şöyle buyurmaktadır: "Ey İnsan! Bu Kur'an'ı sana, seni bedbaht etmek için indirmedik. Onu sadece bir öğüt, bir hatırlatma olarak indirdik; fakat bunu anlayacak olanlar, Allah'a karşı gelmekten korkan kimselerdir. Bu kitab, yeri ve yüce gökleri yaratan Allah katından indirilmiştir." (20/1-4). Bu ayetler, Ömer'i gerçekten çarpar ve hemen "beni Muhammed'e götürün" diye seslenir. Hz. Muhammed'i öldürmek için yola çıkan, yolda Kur'an'la tanışan Hz. Ömer, Hz. Muhammed'in huzurundan Müslüman Hz. Ömer olarak çıkar. Bu kısa sürede değişen nedir? Hz. Ömer'i Müslüman yapan nedir? Ömer, yıkılıp da yeniden

yapılmadı. Sadece Hz. Muhammed'in örnek ve önderliğinde vahyin diriltici soluğu ile tanıştı. Hz. Ömer Allah'ın var ve bir olduğuna, Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna ve öldükten sonra tekrar dirileceğine iman etti. İşte bir kimsenin Müslüman olması için gerekli olan temel ortak payda, Tevhid, ahret ve nübüvvet inancıdır. Bu temel esaslara inanan bir kimse, kim olursa olsun, hangi mezhepten, hangi tarikattan, hangi cemaatten olursa olsun Müslümandır ve İslam dairesi içindedir.

Adı ne olursa olsun bütün mezhepler, din anlayışındaki farklılaşmaların kurumsallaşması sonucu ortaya çıkan beşeri oluşumlardır. Hiçbir mezhebin İslam'la özdeşleştirilmesi mümkün değildir. Bir kimsenin Müslüman olması için herhangi bir mezhebe, tarikata, cemaate bağlı olması gerekmez.

Tarikatlar da, hicri ikinci ortaya çıkan Tasavvufi arayışların kurumsallaşması sonucunda vücut bulan beşeri oluşumlardır. Tarikatı din gibi algılamak, onun beşeri bir oluşum olduğunu görmemek demektir. İslam'ın, özellikle "kör teslimiyeti" asla onaylamadığını hatırlamakta fayda vardır.

Müslümanlar, İslam ortak paydası üzerinden mezhepleri ve tarikatları okuyacak, anlayacak ve değerlendirecek olursa, bunlar, gerçekten zenginlik olabilir. Kur'an, her sözün dinlenip en güzeline uyulmasını ister (39/18). Kur'an, Müslümanın bilmediği şeyin ardına düşmemesini (17/36), bilerek inanmasını, bilerek yaşamasını ister. İslam'a göre iman, sorumluluk ve kurtuluş bireyseldir. Herhangi bir guruba bağlılık, bu gerçeklerin ışığında olursa, yani niçin guruba girildiği, nasıl çıkılacağı, ne tür faydalar sağlayacağı bilinirse, yanlışlıkların kalıcı hasar vermesinin önüne geçilmiş olur.

Akşam Gazetesi 12. 08. 2011